

KOLLEKTIVIZMUS VAGY FÖLDREFORM?

HELYEN MÁR beszámoltunk a magyar földkérdés korszerű megoldása: Ellen indított támadásokról és ismertettük azokat az eszközöket, amelyek nem is annyira tárgyi, mint személyi síkon alkalmaznak a földreform hirdetőivel szemben. Már akkor annak a gyanúnknak adtunk kifejezést, hogy itt valószínűleg szervezett akcióról van szó, amely mindenáron meg akarja fordítani a közvélemény hangulatát és szeretné elhíttetni, hogy mindaz, amit eddig a földreform mellett írtak, nem egyéb politikai akamokok machinációjánál, vagy legjobb esetben is a kérdéshez nem értő fantaszták: álmodozásánál. Sejtelmünk nem csalt, mert azóta egész reformellenes irodalom támadt, amelyben eddig ismeretlen nevek bukkannak fel, mint a földkérdés csalhatatlan szakértői — sohase gondoltuk volna, hogy ennyi szakértője van ennek a problémának —, akik gúnyos fölénnyel intéznek el érveket, dé írókat és politikusokat is, ha egyszer elkövezték azt a meggondolatlanságot, hogy a földreform szükségességét merték hangoztatni és kiváló szakembernek neveznek ki mindenkit, aki az ellenkező véleményen van, vagy pláne üt is egyet a „földosztókon“. Az utóbbi napokban ismét több ilyen nyomtatvány jelent meg, amelyek ugyan színvonalemelkedést nem mutatnak sem formában, sem tartalomban, de annál inkább az éretlen és goromba kifejezésmodorban, amely gyakran már az ízléstelenség határát súrolja. Mert lehet más véleményen valaki, de abból még nem következik, hogy amit mond vagy ír: „handabandázás“, „bomírtság“, „demagógia“, mint amivel ezek az újdonsült szakértők elvakult dühükben vádolják a földkérdéssel évek óta tudományosan foglalkozókat. Az efféle gorombaságok semmi esetre sem tudják pótolni a komoly érvek hiányát.

Ne értsen félre senki: nem az ellenvéleménnyel szemben van kifogásunk, hiszen természetesnek vesszük, hogy olyanok is akadnak, akik még ma is tagadják a földreform szükségességét. Mindig így volt ez, valahányszor a földkérdés belekerült a társadalmi vagy politikai mozgalmak sodrába. Legtermékenyebb volt a vita Darányi Ignác két törvényjavaslata közötti időben (1903-tól 1909-ig), csak hogy akkor olyan matadorok harcoltak a földreform gondolata ellen, mint Zelenski Róbert, Tisza István, Bernát István, Rubinek Gyula. Akkor a konzervatív arisztokrácia és érdekvédelmi szervezetei maguk álltak ki a radikálisok ellen és nem harmadrangú írókat küldtek csatasorba. Szerencsétlen és tragikus dolog volt nemcsak legjobbaink kérelmetlen ellenállása a földkérdés rendezésével szemben, hanem az a tény is, hogy a földreform követelését akkoriban a magyarság testétől-lelkétől idegen elemeknek kellett képviselniük — mert más nem képviselte —, akik ellen könnyű volt a közvéleményt megnyerni. Ma azonban egészen más a helyzet. Izig-vérig magyarok állnak ki a parasztság földhözjuttatása mellett, igen gyakran olyanok, akik a társadalom mély rétegeiből jöttek és sokkal inkább érzik annak szükségleteit, mint akik az ellentámadást most megindították. A színen szereplők különben többnyire csak eszközök, akik talán nem is tudják, hogy milyen értelmetlen feladatra vállalkoztak. Ki hiszi el nekik, hogy mi a háború előtti zsidó és szabadkőműves radikálisok epigonjai vagyunk, akik fel akarjuk forgatni az ország gazdasági és társadalmi rendjét, mert a világon már sehol nem létező latifundiumos birtokrendszer megszüntetéséért küzdünk és ezt a szükséges szociális átalakulás mellőzhetetlen feltételének tekintjük?

A reformellenes irány eddigi irodalma nagy csalódás azoknak, akik szívesen vettek volna komolyan megalapozott ellenérveket a különböző

részletkérdések megvitatására. Még leginkább Adorján János (A magyar föld korszerű problémái, A magyar kenyérkérdés) munkáiban találunk figyelemreméltó megjegyzéseket, ameddig üzemi téren maradnak fejtegetései; de mihamar birtokpolitikáról van szó, amely már túl megy az üzemi kérdések határvonalán, egyszerre elveszti lába alatt a talajt és érvelése merő tagadássá válik. De boldogak lehetnénk, ha a többi reformellenes munka szerzője csak megközelítené Adorján írásainak színvonalát és logikáját. A maga mezején még Heller András,¹ a gazdasági cselédek problémáinak szorgalmas tanulmányozója érdemel figyelmet, aki a cselédérettel kapcsolatban sok érdekes szempontra hívja fel a figyelmet; kár, hogy ő is olyan egyoldalú, mint Adorján és a cselédorsot valamivel javítottabb kiadásban szinte ideális életformának tartja, különbnek, mint a kisgazdáét s ennél fogva mereven elutasít minden törekvést, amely a nagybirtok lebontására és a kisüzemek szaporítására irányul. De legalább jóhiszemű ember, akinek a maga szakmájában komoly tárgyi ismeretei vannak és mondanivalóit meg is tudja írni. Ezzel szemben Scherer Péter Pál, Bertalan Péter, Kovács György és Csák István² Írásai távolról sem ütik meg azt a mértéket, amely még érdemessé tenné azokat a komoly kritikára. Ha mégis foglalkozunk velük, azért tesszük, mert fel akarjuk hívni a művelt emberek figyelmét: minél többen olvassák el gyengécske munkáikat, hogy fogalmuk legyen azokról a kétségbeesett kísérletekről, amelyeket ma a háttérben rejtőzködő érdekeltek tesznek a földreform elgáncsolására.

Ezeknek az írásoknak közös vonása az izzó, és engesztelhetetlen gyűlölet a földreform gondolatának hirdetői ellen. Egyetlen céljuk, hogy a nyilvánosság előtt lerántsák és befeketítsék őket. Minden eszközt megengednek maguknak. A nyilas földreformerrel szemben liberális és konzervatív auktorokat idéznek, a nemnyilast a nemzeti szocializmus példaadó politikájára való hivatkozással dögönyözik. Teljesen mindegy nekik, ki milyen szempontból ellensége a földosztásnak: a konzervatív, nagybirtokvédő professor, vezérigazgató vagy közíró éppolyan kedves nekik, mint a kollektivistá forradalmár, aki a búzagyárakról álmodik. Még a háború előtti marxista írókról is van elismerő szavuk, mert védték a „nagy egységeket“. A nyilas Vágó Pált különösen kedvelik, mert írásaiból a nagyüzem kíméletét olvassák ki. Sokat idézik is. Az egyik terjedelmes könyv, amelyet társszerzők írtak (Bertalan Péter és Kovács György: Érvek és ellenérvek), csupa idézet kb. ebben az összeállításban: előbb jön egy-egy ötletszerűen kiragadott rövid idézet valamelyik „demagóg aszfaltgrábius“-tói, mint állítás; utána hosszú mérges és rendszerint személyeskedő idézet Scherer Péter Pál műveiből, — az újabb szerzők ezekre, mint perdöntő forrásokra hivatkoznak — továbbá Hartstein Pétertől, Zsótér Bertalantól, Vágó Páltól, a nyomatek kedvéért néha Czettler Jenőtől és esetleg az egyik délutáni napilap levelesládájának beküldőjétől, mint cáfolat; végül a társszerzők megjegyzései, mint végső következtetések, amelyek lakonikus rövidecskével rendszerint így hangzanak: íme, az aszfaltgrábiusok érvei a komoly szakkritika megvilágításában! Így megy ez 170 oldalon keresztül. Ember legyen a talpán, aki ebben az idézetgomolyagban kiismeri magát. A szerzők azonban néha nem elégszenek meg Scherer, Hartstein stb. idézésével, hanem nagyjainkból is merítenek. Hogy milyen sikerrel, arra jellemző, hogy Csák István, amikor már kifulladt a személyeskedésben, csattanóul nagy nemzeti tragédiát jósol meg arra az esetre, ha a földreform mégis megvalósulna, amikor is „könnyen bekövetkezhetik — írja — az a mondás, amit sokan szeretnek idézni Széchenyi Istvántól: „... sír,

¹ Újabb művének címe: Föld és munkabér.

² Scherer Péter Pál: A járható út, Bertalan Péter és Kovács György: Érvek és ellenérvek, Csák István: Lássunk tisztán a földkérdésben.

hol egy nemzet süllyed el... Ilyen irodalmi ismerettel még a nagybirtok védelmében sem volna szabad kiállani.

Csodálatos véletlen-e vagy szándékosság, nem nehéz kitalálni: teljesen hiányoznak a magyar szellemi és politikai élet kiválóságainak megnyilatkozásai ebből az új szakirodalomból. Szekfü Gyula, Szabó Dezső mintha a világon sem lennének, pedig ha nem szakemberek is, a magyar sorskérdések megítéléséhez annyit mégis csak értenek, mint Hartstein Péter vagy Zsótér Bertalan. Még csak említésre sem méltatják Jaross Andor, Esterházy János, Szilassy Béla felfogását, noha ezek a férfiak nemcsak politikai vezetői voltak a felvidéki magyarságnak s így igazán megismerhették, hogy a földreform mit jelent a nemzet életében, hanem egyúttal gazdák is, akiktől ezer meg ezer holdakat vettek el a cseh uralom alatt. Mindnyájan hozzá nem értők és demagógok lennének, amiért nyíltan hirdetni merik egy mélyenszántó földreform szükségességét? Vagy miért nem szállnak vitába például Imrédy Béla kaposvári beszédével, Teleki Mihály földművelésügyi miniszter többször megismételt kijelentésével a földreform mellett, vagy azzal a legutóbbi állításával, hogy „nemzetgazdasági szempontból a mérleg a kisüzem oldalára billen“. Vagy a kishaszonbérleti törvényjavaslat indokolásával, amely több helyen szinte szóról szóra egyezik e sorok írójának agyoncsépelet felfogásával? ők azonban óvatosak és sanda mézárós módjára máshová ütnek, mint ahová néznek, mert aki írásait elolvassa, rögtön tisztában van, hogy támadásaik célpontja voltaképpen a kormány birtokpolitikai javaslata és annak továbbfejlesztése.

Lehetetlen itt sorba szedni azoknak a képtelenségeknek a tömegét, amelyeket e könyvekben összehordottak. Nemcsak naivitásokról van szó, hanem a földkérdés lényegének teljes félreismeréséről, továbbá valótlan állítások, ténybeli tévedések és hibák egész sorozatáról. Nagy felületességgel kezelik a statisztikát és egészen ferde beállításban adják elő a külföldi példákat. Ezen a téren Scherer Péter Pál vezet, akinek egyik művéről már e folyóirat hasábjain kimutattuk, hogy mennyit ér a megbízhatóság szempontjából. A PaŰavicini-uradalomnak ez a tisztviselője a legtermékenyebb a reformellenes fronton; büszkén hangoztatja, hogy már eddig 749 oldalon védelmezte meg a nagybirtokrendszert. A többiek mind belőle merítenek, állandóan ugyanazokat a sokszor megcáfolt vagy cáfolatlanul is átlátszó állításokat variálgatják, mint csalhatatlan kinyilatkoztatásokat. Pedig hogy mennyit nyomnak Scherer érvei, arról már adtunk ízelítőt. Most legújabb könyvében még azokra is rádupláz fékezhetetlen buzgalmában. Mindenáron ki akarja mutatni, hogy mekkora veszteség érné közigazdaságunkat, ha a 100 holdnál nagyobb birtokok kisüzemkéké alakíthatnának át s ezért a gyanútlan olvasót a következő egyszerű számtani művelettel kápráztatja el. A 100 holdon felüli birtokok szántóterülete 3-4 millió hold, amire vonatkozólag kimutatja, hogy mennyivel kevesebbet termel a kisüzem a hét szántóföldi főterményből, s ezt a különbözetet beszorozza 3.4 millió holddal, mégpedig annyiszor, ahányféle főtermény van, vagyis hétszer. Az egész számítást olyan beállításban tárja az olvasó elé, mintha a kimutatott Csillagászati számok, mint veszteségek, egyszerre érnék a közigazdaságot a kisüzemrendszerre való áttérés esetén. Számítását olyan szövegmagyarázattal kíséri, hogy a veszteség sommázzottnak lássék, vagyis 3.4 millió hold helyett hétszer 3-4 millió hold jövedelmekiesése, mintegy félmilliárd pengő ejtse ámulatba a jámbor olvasót. A közönségre bízunk, maga alkossa meg véleményét az olyan íróról, aki az efféle eszközök alkalmazását megengedhetőnek tartja.

Még fantasztikusabb, amit a külföldi példákkal művelnek. Itt persze még könnyebb elkábítani a tájékozatlan olvasót. Kedvvel hivatkoznak a totális államokra, ahol szerintük kifejezetten nagybirtokvédő politikát folytat-

nak. E sorok íróját többiben megleckéztetik, miért nem tanulmányozta Németország birtokpolitikáját, mert abból sokat tanulhatott volna. Ebből kétségtelenül kiviláglik, hogy nem ismerik a hazai birtokpolitikai irodalmat sem, mert különben tudniok kellene arról a részletes tanulmányról, amelyet e sorok írója már évekkel ezelőtt publikált a német, még pedig az új német telepítések helyszíni megismerése alapján. Állítom, hogy minden mondatuk, amit erről a kérdéstről leírnak, ellenkezik a valósággal. Nem áll, hogy a nemzeti szocializmus szakított a telepítési politikával, hiszen a legutóbbi évben is mintegy 50.000 hektáron telepítettek; s hogy az ütem lassúbbodott, az a rendkívüli németországi viszonyokban leli magyarázatát, ahol ma a földkérdés nem probléma, többek között azért sem, mert nemhogy földéhség nincs, hanem egyenesen komoly gondot okoz a falusi lakosságnak a földművelés körében való megtartása. Nem kevésbé abszurdum, amit Itáliával kapcsolatban állítanak. Még a közelmúltban bejelentett szicíliai földreformot is nagybirtokvédő akciónak szeretnék feltüntetni. Figyelmükbe ajánlom: olvassák el egy olasz publicistának, Albo Giovanninak a Katolikus Szemle novemberi számába írt cikkét, mely „Az olasz nagybirtok felszámolása és a szicíliai telepítés” címen jelent meg. A szerző szerint „a fasiszta politika egyik legbüszkébb adata, hogy 17 év alatt 2.5 millió hold került ki azok kezéből, akik rosszul vagy egyáltalán nem művelték meg s jutott több mint 50.000 kisbirtokos kezébe, akik ezt ma közvetlenül, saját kezűig és kielégítő módon művelik meg.” Ki mond igazat: Schererék-e, vagy a fasiszta író, nem nehéz eldönteni.

A reformellenesek talán nem is gondolják, milyen veszélyes mezőkre tévednek, mikora a nagyüzem védelmében a kollektívizmussal kacérkodnak. Alig hihető, hogy azok a rétegek, amelyek érdekében agítálnak, nagyon örülnének az efféle kisiklásoknak. Nekik azonban mindegy, milyen eszközzel teszik ezt, csak azt kell megakadályozni, hogy a magyar föld a magyar paraszt kezére kerüljön. Rendkívül rossz véleményük van a kisgazdáról, nemcsak termelési, hanem honvédelmi szempontból is. „A fegyelmezettség! és megbízhatósági követelményeknek a nagybirtokon élő és ott felnevelkedett lakosság inkább megfelel, amelynek rendszeres iskolázása, nyugodt életkörülményei és az uradalmak patriarchális légkörében még a múltból hozott tisztességtudása és istenfélelme megbízható alapját nyújtják a katonaság ezirányú fokozottabb kívánalmainak”, írja Zsótér Bertalan (Magyar föld — magyar jövő). Tehát inkább a kollektív nagyüzem, mint a parasztgazdaság! „A társadalomgazdasági evolúció a kollektívizmus felé halad”, írja ugyancsak Zsótér, míg egy másik szerző (Csák István) szerint „a modern kor minden tekintetben a koncentráció felé halad... Szeretik sokan hangoztatni, hogy korunk valamilyen kollektív munkaállam felé halad, akkor nem lehet kivétel ez alól minden társadalom alappilléret alkotó föld problémája sem a megoldás szempontjából.” A harmadik (Bertalan—Kovács) szerint „búzagyárakra lesz itt szükség”. Mintha ismerősek lennének ezek a kifejezések, csak éppen nem kellemes emlékeket idéznek fel. Milyen érdek fűződik ahhoz, hogy a jelenlegi viszonyok között a kollektív nagyüzemnek csináljunk propagandát? Érdeke ez a földbirtokososztálynak? Aligha. De a magyar népnek sem. Nem akar sem búzagyárakat, sem kollektív munkaállamot, hanem minél többen öntudatos, polgárosodó, önálló kisbirtokosokat akar látni, amivé a parasztság már majdnem az egész világon fejlődött. Ennek a feltételeit segítsük megteremteni — többek között a földreform is szervesen idetartozik — és ne akadályozzuk meg a fejlődést, hiszen már eddig is annyi kárát vallottuk a halogatásnak.